

УДК 378.093.5.011.3-051:376-056.264]:005.336.2
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.102.21>

Р. В. Клопов

доктор педагогічних наук, професор,
кафедра фізичної культури і спорту
Запорізького національного університету
ORCID: orcid.org/0000-0001-9036-4331

КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЛОГОПЕДА ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядається комунікативно-мовленнєва компетентність логопеда як ключовий чинник успішної мовленнєвої підтримки дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти, що охоплює здатність фахівця ефективно взаємодіяти з дитиною, адаптувати мовленнєві стратегії до її індивідуальних потреб, забезпечувати емоційно безпечне середовище та координувати міждисциплінарну співпрацю з педагогами, психологами та батьками. Така компетентність є основою для реалізації корекційно-розвивальних програм, спрямованих на формування мовленнєвої активності, розвиток комунікативних навичок і соціальної адаптації дітей в освітньому просторі.

Автор обґрунтовує актуальність проблеми в контексті сучасних тенденцій розвитку інклюзивного освітнього середовища, де логопед виконує провідну роль у мультидисциплінарній команді психолого-педагогічного супроводу. Компетентність логопеда визначається як інтегративна професійна якість, що поєднує мовну, мовленнєву, комунікативну, емоційно-етичну та діагностично-корекційну складові.

У межах дослідження визначено, що ефективна логопедична підтримка потребує ґлибокого розуміння мовної системи, психолінгвістичних механізмів мовлення та індивідуальних особливостей розвитку дитини з урахуванням системного характеру мовленнєвих порушень у дітей з особливими освітніми потребами, зокрема порушення темпо-ритмічної організації, інтонаційної виразності, граматичної правильності та логічної послідовності висловлювань.

Автором окреслено організаційно-методичні та психолого-педагогічні умови формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх логопедів, серед яких: міждисциплінарна інтеграція знань, практична спрямованість підготовки, розвиток рефлексивних і комунікативних умінь, використання інноваційних освітніх технологій, особистісно орієнтований підхід та поетапний моніторинг професійного розвитку. Особливу увагу приділено розвитку ключових параметрів мовлення, а саме, темпу, ритму, інтонації як інструментів діагностики та корекції.

У висновках сформульовано практичні рекомендації щодо удосконалення освітніх програм, запровадження міждисциплінарних курсів, розробки критеріїв оцінювання компетентності, розвитку емоційного інтелекту та впровадження цифрових технологій. Матеріали статті можуть бути використані у процесі модернізації професійної підготовки логопедів та розроблення методичних засад інклюзивної мовленнєвої підтримки.

Ключові слова: підготовка логопеда, комунікативно-мовленнєва компетентність, інклюзивне освітнє середовище.

Постановка проблеми. У світлі сучасних тенденцій розвитку інклюзивної освіти в Україні особливої актуальності набуває питання створення рівних умов для здобуття якісної освіти дітьми з особливими освітніми потребами у межах загальноосвітнього простору. Інклюзивна модель передбачає не тільки фізичну доступність освітніх послуг, а й забезпечення психолого-педагогічної підтримки, адаптації навчального процесу та індивідуалізації підходів до кожної дитини. У структурі інклюзивного освітнього середовища логопед посідає провідне місце серед фахівців мультидисциплінарної команди психолого-педагогічного супроводу, забезпечуючи реалізацію корекційно-розвивальних, комунікативних та адаптаційних

функцій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Його професійна діяльність охоплює корекцію мовленнєвих порушень поряд із забезпеченням комплексної підтримки комунікативного розвитку дітей з особливими освітніми потребами. У цьому контексті логопед відіграє провідну роль у налагодженні ефективної взаємодії між дитиною, її батьками, педагогами, асистентами вчителя, психологами та іншими учасниками освітнього процесу, координуючи спільні зусилля для створення сприятливого мовленнєвого середовища. Відповідно, для ефективної професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі логопеду необхідно володіти різноманітними компетентностями, які охоплюють діагностичні, корек-

ційні, емоційно-комунікативні та етичні аспекти. З огляду на це, формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх логопедів є необхідною умовою їхньої професійної готовності до роботи в інклюзивному освітньому середовищі, оскільки є ключовою для успішної взаємодії з дітьми, батьками та педагогами.

З урахуванням того, що мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, як правило, має системний характер порушень, доцільно зазначити, що ці порушення охоплюють широкий спектр мовленнєвих компонентів. Зокрема, у таких дітей спостерігаються відхилення у темпо-ритмічній організації мовлення, що проявляються у нерівномірності мовленнєвого потоку, порушенні інтонаційної виразності та темпу мовлення. Крім того, характерною є недостатня сформованість загальних лінгвістичних уявлень, що ускладнює засвоєння мовних норм і правил. Обмежений словниковий запас, переважання конкретної лексики, а також труднощі у побудові логічно послідовних, граматично правильних висловлювань свідчать про глибину мовленнєвих порушень. Усе це зумовлює необхідність цілеспрямованої логопедичної підтримки, яка має базуватися на глибокому розумінні мовної системи та індивідуальних особливостей розвитку дитини.

У зв'язку з цим майбутній логопед має володіти цілісною системою мовних знань, що охоплює основи загального мовознавства, психолінгвістики, нейропсихології, логопедії та педагогіки. Така система знань є необхідною умовою для здійснення якісної діагностики, побудови індивідуальних корекційних маршрутів, вибору адекватних методів і засобів логопедичного впливу. Без глибокого розуміння мовної системи як складного функціонального утворення, логопед не зможе ефективно формувати мовленнєву компетентність у дітей з особливими освітніми потребами, особливо в умовах інклюзивного освітнього середовища, де важливо враховувати не тільки мовні, а й соціальні, емоційні та когнітивні чинники [1; 6; 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематиці формування професійної комунікативно-мовленнєвої компетентності в процесі професійної підготовки логопедів присвячена значна кількість наукових праць.

Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього логопеда є складною міждисциплінарною проблемою, що охоплює лінгвістичні, психолого-педагогічні, методичні та етичні аспекти професійної підготовки. У працях А. Богуш, І. Вихованця, М. Шеремет, В. Тарасун, А. Шевцова та інших дослідників ця проблема розглядається як ключовий чинник ефективної логопедичної діяльності, особливо в умовах інклюзивної освіти та роботи з дітьми, які мають складні мовленнєві порушення.

У працях О. Біляєва, П. Дудика, С. Карамана, Л. Мацько, В. Мельничайка, І. Олійник, М. Лісового, Л. Паламар, К. Плиско, М. Плющ та М. Стельмаховича обґрунтовано теоретичні та методичні засади викладання української мови як рідної у системі вищої освіти. Науковці акцентують увагу на необхідності формування мовної компетентності студентів, розвитку їхньої комунікативної культури та забезпечення міждисциплінарної інтеграції мовних знань. Особлива увага приділяється оновленню змісту навчальних програм, впровадженню інноваційних методів навчання, а також адаптації мовної освіти до сучасних соціокультурних умов.

Проблему формування мовленнєвої культури особистості досліджували Н. Бабич, Г. Гладіної, Б. Головіна, М. Ілляш, А. Ковалю, М. Пентиліюк, В. Русанівського, В. Сеніної та О. Сербенської. В своїх наукових працях науковці висвітлюють важливість розвитку мовленнєвої культури як складової загального культурного становлення особистості. Дослідники підкреслюють, що мовленнєва культура є інструментом комунікації, а також показником інтелектуального, етичного та естетичного рівня людини. У працях обґрунтовано необхідність формування навичок грамотного, логічного, стилістично виваженого мовлення, що відповідає нормам сучасної української літературної мови.

У наукових дослідженнях М. Пентиліюк, Л. Паламар, Т. Симоненко, Г. Бондаренко, С. Вдовцової, Л. Златів, Н. Костриці, Л. Любашенко, Т. Окуневич, Л. Романової, О. Семенов, Н. Тоцької, В. Юкало, Я. Януш висвітлено питання розвитку професійно-спрямованого мовлення у системі вищої освіти, яких обґрунтовано, що формування функціонального мовлення, здатного забезпечити ефективну професійну комунікацію, є необхідною умовою успішної соціалізації та професійної реалізації майбутніх спеціалістів [4].

Аналіз сучасних наукових досліджень і публікацій та узагальнення наукових позицій дозволяє стверджувати, що ефективна підготовка логопеда має ґрунтуватися на інтеграції лінгвістичних знань, психолого-педагогічної рефлексії, етичних норм професійної взаємодії та практичних навичок корекційної роботи, але не вичерпує всього спектра завдань, пов'язаних із формуванням цілісної професійної компетентності логопеда, яка також передбачає розвиток критичного мислення, здатності до міждисциплінарної інтеграції, комунікативної гнучкості, емоційного інтелекту та готовності до інноваційної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Метою даної роботи є обґрунтування підходів до формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх логопедів для ефективної роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасній педагогічній та логопедичній науці поняття комунікативно-мовленнєвої компетентності розглядається як інтегративна характеристика професійної готовності фахівця, що поєднує знання, уміння, навички та особистісні якості, необхідні для ефективної мовленнєвої взаємодії в освітньому середовищі. Ця компетентність є ключовою для логопеда, оскільки забезпечує корекцію мовленнєвих порушень та створення комфортних умов для розвитку комунікативної діяльності дитини з особливими освітніми потребами.

З огляду на визначену роль комунікативно-мовленнєвої компетентності в професійній діяльності логопеда, доцільним є її структурне осмислення крізь призму мовної та мовленнєвої складових, які формують змістовне ядро цієї інтегративної якості.

У контексті сучасної педагогіки та логопедії мовна компетентність розглядається як система знань про мовну структуру, включаючи фонетичні, граматичні, лексичні та стилістичні норми, що забезпечують правильність і нормативність мовлення. Натомість мовленнєва компетентність охоплює практичні навички реалізації мовної системи в конкретних комунікативних ситуаціях, тобто здатність до продуктивного, логічного, виразного та етично вмотивованого мовлення. Відокремлення цих понять дозволяє більш точно визначити завдання професійної підготовки логопедів, зокрема в аспекті формування їхньої комунікативно-мовленнєвої компетентності. В той же час, за висновками лінгвістів мовна та мовленнєві компетентності є складовими та підґрунтям формування комунікативної компетентності.

Наукові погляди багатьох дослідників збігаються у трактуванні поняття «мовна компетентність», яке визначається як володіння знаннями про мовну структуру, що охоплює всі рівні лінгвістичної науки (фонетичний, морфологічний, синтаксичний, лексико-семантичний та стилістичний) і слугує основою для формування граматично правильного, логічного та нормативно коректного мовлення. Дослідники визначають мовленнєву компетентність як практичну здатність особистості реалізовувати мовну систему в конкретних комунікативних ситуаціях, що передбачає вміння доречно, адекватно та ефективно користуватися мовою з урахуванням контексту, мети спілкування, соціальних ролей учасників комунікації та етичних норм. При цьому комунікативна компетентність розглядається як синтез мовної та мовленнєвої компетентностей, які постійно взаємодіють у процесі опанування норм української мови.

Таким чином, мовна компетентність забезпечує знання про мову як систему, тоді як мовленнєва компетентність виражає здатність застосовувати ці знання у процесі комунікації. Поеднання обох складових є необхідною умовою для формування

комунікативно-мовленнєвої компетентності, що в професійній діяльності логопеда виконує функцію засобу спілкування й інструмента корекційного впливу [2; 3; 8].

Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього логопеда потребує врахування комплексу психолого-педагогічних умов, які визначають якість його професійної підготовки та здатність до ефективної взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі. Ці умови мають забезпечити не лише засвоєння теоретичних знань, а й розвиток практичних навичок, що є необхідними для реалізації корекційно-розвивальної та комунікативної діяльності в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Передусім, слід враховувати, що комунікативно-мовленнєва компетентність логопеда є інтегративною професійною якістю, яка поєднує системні знання про мовну структуру, сформовані навички мовленнєвої реалізації, емоційно-етичні установки та здатність до конструктивної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу. Завдяки професійній компетентності логопед здійснює корекцію мовленнєвих порушень, а також формує умови для комунікативного розвитку дітей з урахуванням принципів інклюзії. Такий підхід передбачає побудову освітнього середовища, що інтегрує теоретичні знання з практикою професійного спілкування. До ключових організаційно-методичних умов її формування належать:

- інтеграція міждисциплінарних знань, що охоплюють лінгвістичні, психолого-педагогічні, нейропсихологічні та логопедичні компоненти, необхідні для глибокого розуміння мовної системи та вибору ефективних корекційних стратегій;

- практична спрямованість професійної підготовки, яка передбачає залучення студентів до логопедичної діяльності в інклюзивному середовищі, моделювання реальних комунікативних ситуацій та розвиток мовленнєвої гнучкості.

- розвиток рефлексивних і комунікативних умінь, зокрема здатності до самоаналізу, критичного мислення, активного слухання, аргументації та етичної взаємодії;

- використання інноваційних освітніх технологій, таких як інтерактивні методи навчання, цифрові ресурси та онлайн-платформи, що сприяють формуванню професійного мовлення;

- особистісно орієнтований підхід, який враховує індивідуальні особливості студентів, їхній рівень мовленнєвого розвитку та мотивацію, забезпечуючи становлення професійної ідентичності;

- наявність чітко визначених цілей, критеріїв та етапів формування компетентності, що дозволяє здійснювати поетапний моніторинг професійного розвитку та забезпечувати зворотний зв'язок.

Водночас, формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього логопеда

вимагає врахування й низки психолого-педагогічних умов, які визначають якість професійної підготовки фахівця та його здатність до ефективної взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі.

По-перше, необхідно враховувати системний характер мовленнєвих порушень у дітей з особливими освітніми потребами, що охоплюють темпо-ритмічну організацію мовлення, інтонаційну виразність, граматичну правильність, лексичне наповнення та логічну послідовність висловлювань. Ефективна корекція таких порушень потребує глибокого розуміння мовної системи та інтеграції знань із психолінгвістики, нейропсихології й педагогіки.

По-друге, важливо усвідомлювати провідну роль логопеда в мультидисциплінарній команді психолого-педагогічного супроводу. Логопед координує комунікативну взаємодію між дитиною, її родиною та фахівцями освітнього процесу, що вимагає високого рівня комунікативної компетентності, етичної чутливості та професійної відповідальності.

По-третє, професійна готовність логопеда передбачає розвиток емоційної гнучкості, емпатії та толерантності. Ці якості забезпечують гуманістичний підхід до дитини, сприяють створенню безпечного мовленнєвого середовища та мають формуватися через спеціалізовані курси, практики та рефлексивні методи навчання.

Зазначені вище умови є базовими для формування комунікативно-мовленнєвої компетентності, яка забезпечує якісну мовленнєву підтримку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Важливим аспектом формування професійної комунікативно-мовленнєвої компетентності логопеда є розвиток низки ключових параметрів мовлення, зокрема темпо-ритмічної організації, інтонаційної виразності та темпу мовлення. Ці характеристики є критично важливими для ефективної логопедичної діяльності, оскільки забезпечують якісну діагностику, моделювання еталонного мовлення та корекційний вплив на дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Темпо-ритмічна організація мовлення передбачає розвиток чутливості до ритму, паузування та логічного наголосу. Її формування забезпечується через логоритмічні вправи, роботу з поетичними текстами та розвиток слухового контролю. В свою чергу, інтонаційна виразність вимагає здатності варіювати інтонаційні засоби відповідно до змісту та емоційного контексту. Освітні умови включають інтонаційне моделювання, аналіз зразків мовлення, а також розвиток емоційного інтелекту та емпатії. У цьому контексті, темп мовлення потребує навичок регулювання швидкості мовлення з урахуванням вікових і психофізіологічних особливостей дитини. Формуванню сприяють вправи на зміну темпу,

моделювання ситуацій та усвідомлення впливу темпу на сприйняття мовлення. Інтеграція зазначених умов у зміст професійної підготовки логопедів відбувається через спеціалізовані курси, практичні заняття та супервізії та сприяє формуванню професійного мовлення як інструмента діагностики, корекції та комунікативної підтримки дітей з особливими освітніми потребами [9; 10].

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вище сказане, можна зробити низку висновків, що окреслюють ключові аспекти формування комунікативно-мовленнєвої компетентності логопеда як необхідної умови його професійної готовності до роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

Аналіз наукових джерел доводить, що комунікативно-мовленнєва компетентність логопеда є інтегративною професійною якістю, що поєднує мовну, мовленнєву та комунікативну складові, і виступає ключовим чинником ефективної взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. Отже, формування професійної компетентності логопеда потребує врахування комплексу психолого-педагогічних та організаційно-методичних умов, серед яких провідне місце займають міждисциплінарна інтеграція знань, практична спрямованість підготовки, розвиток рефлексивних і комунікативних умінь, використання інноваційних технологій та особистісно орієнтований підхід.

Таким чином, ефективна підготовка логопеда до роботи в інклюзивному середовищі має ґрунтуватися на поєднанні теоретичних знань, практичного досвіду, етичної чутливості та готовності до інноваційної діяльності, з урахуванням системного характеру мовленнєвих порушень у дітей з особливими освітніми потребами. В той же час, необхідно звертати особливу увагу у професійній підготовці логопеда на низку ключових параметрів мовлення, а саме розвиток темпо-ритмічної організації, інтонаційної виразності та темпу мовлення, які є важливим аспектом, забезпечення якісної діагностики, моделювання еталонного мовлення та корекційного впливу.

З огляду на результати теоретичного аналізу та узагальнення сучасних наукових підходів, доцільним є формулювання низки практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення процесу формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх логопедів у контексті інклюзивної освіти. Серед таких рекомендацій слід визначити удосконалення освітніх програм, з метою включення спеціалізованих модулів, орієнтованих на розвиток комунікативно-мовленнєвої компетентності. Зокрема, доцільним є впровадження логопедичних тренінгів, практичних занять у закладах інклюзивної освіти та супервізій, що дозволяють студентам формувати навички професійної комунікації в реальних умовах.

Наступним важливим кроком у забезпеченні якості професійної підготовки логопедів є розробка системи оцінювання рівня сформованості комунікативно-мовленнєвої компетентності, що дозволить здійснювати цілеспрямований моніторинг динаміки професійного розвитку студентів. Для досягнення змістовної та методичної цілісності освітнього процесу необхідно впроваджувати міждисциплінарні навчальні курси, які інтегрують ключові наукові напрями – мовознавство, психолінгвістику, нейропсихологію та педагогіку. Така інтеграція сприятиме формуванню комплексного уявлення про мовленнєву діяльність, забезпечить глибше розуміння її механізмів і створить основу для ефективної корекційної роботи, водночас підтримуючи системний підхід до оцінювання професійної компетентності майбутніх фахівців.

У межах забезпечення особистісної зрілості та гуманістичної спрямованості професійної діяльності логопеда важливо створити умови для розвитку емоційного інтелекту, емпатії та толерантності, які є невід'ємними складовими ефективної комунікативної взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі. Реалізація цього завдання можлива через впровадження рефлексивних методів навчання, організацію групової роботи та моделювання складних комунікативних ситуацій, що сприятиме формуванню емоційної чутливості, здатності до співпереживання та прийняття різноманітності в освітньому просторі. Водночас актуальним є сприяння впровадженню інноваційних освітніх технологій, зокрема цифрових ресурсів, мультимедійних засобів та онлайн-платформ, які дозволяють моделювати мовленнєві ситуації, аналізувати зразки професійного мовлення та формувати навички адаптивної комунікації, що відповідають вимогам сучасного освітнього простору.

Таким чином, формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього логопеда має здійснюватися як цілісний, науково обґрунтований процес, що поєднує теоретичну підготовку, практичну діяльність, особистісний розвиток і інноваційні освітні підходи, забезпечуючи готовність фахівця до ефективної мовленнєвої підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Список використаної літератури:

1. Андрощук І. Комунікативна компетентність як важливий засіб ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. *Молодь і ринок*, № 3-4 (201-202), 2022. С. 34–38. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259914>
2. Бабій А. П., Турлюк С. В. Комунікативна компетентність – основа професійної діяльності спеціаліста. *Молодий вчений*. № 1.1 (113.1), 2023.
3. Власенко О. О. Мовленнєва і мовна компетентності особистості: теоретично-психологічна проекція. *Вісник національного авіаційного університету*. № 19, 2021. С. 119–127. DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.19.16252>
4. Кисельова О. І. Педагогічні умови реалізації комунікативно-мовленнєвого супроводу розвитку професійного українського мовлення майбутніх логопедів. *Наука і Освіта. Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. № 8, 2011. С. 62–66. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/arkhiv/vipuski-2011/vipusk-8-nauka-i-osvita-2011-rik>
5. Карпенко Н. О. Формування читацької компетентності майбутніх логопедів як складової комунікативної компетентності. *Методологічні проблеми впровадження цифрових технологій та інноваційних методик навчання*. № 29, 2012. С. 149–154 URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/3959>
6. Кашуба Л., Лабенко О. Щодо професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Випуск 193, 2021. С. 224–230. DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-224-230
7. Корніяк О. М. Комунікативна компетентність як визначальний чинник професійного самоздійснення викладача вищої школи. *Актуальні проблеми психології*. Том 5. Випуск 16, 2016. С. 82–92. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706118/1/Kornijaka_OM_%282016%29_Komunikativna_kompetentnist_jak_vyznachalnyj.pdf
8. Лопатинська Н. А. Мовна, мовленнєва та комунікативна компетенції у студентів вищих навчальних закладів як складники фахової культури майбутнього корекційного педагога. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. Вип. 5(2), 2015. С. 187–197. URL:
9. Тимошко Г. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів у процесі підготовки до професійної діяльності в інклюзивному середовищі. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. Том 162, № 6, 2020. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/189>
10. Черніченко Л. А. Методологічні засади підготовки майбутніх логопедів до інноваційної діяльності в умовах інклюзивної дошкільної освіти. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Педагогічні науки*. Випуск 1(92), 2018. С. 144–149 URL: https://www.researchgate.net/publication/348073943_Metodologichni_zasadi_pidgotovki_majbutnih_logopediv_do_innovacijnoi_dialnosti_v_umovah_inkluzivnoi_doskilnoi_osviti

Klopov R. Communicative and speech competence of a speech therapist as a factor of successful inclusive support for preschool children

The article examines the communicative and speech competence of a speech therapist as a key factor in successful speech support for preschool children with special educational needs in conditions of inclusive education, which includes the specialist's ability to effectively interact with the child, adapt speech strategies to his individual needs, provide an emotionally safe environment and coordinate interdisciplinary cooperation with teachers, psychologists and parents. Such competence is the basis for the implementation of correctional and developmental programs aimed at the formation of speech activity, the development of communication skills and social adaptation of children in the educational space. The author substantiates the relevance of the problem in the context of modern trends in the development of an inclusive educational environment, where the speech therapist plays a leading role in the multidisciplinary team of psychological and pedagogical support. Speech therapist competence is defined as an integrative professional quality that combines linguistic, speech, communicative, emotional-ethical and diagnostic-corrective components. Within the framework of the study, it was determined that effective speech therapy support requires a deep understanding of the language system, psycholinguistic mechanisms of speech and individual characteristics of the child's development, taking into account the systemic nature of speech disorders in children with special educational needs, particularly, violations of tempo-rhythmic organization, intonation expressiveness, grammatical correctness and logical sequence of statements.

The author outlines the organizational-methodical and psychological-pedagogical conditions for the formation of communicative-speech competence of future speech therapists, including: interdisciplinary integration of knowledge, practical orientation of training, development of reflective and communicative skills, use of innovative educational technologies, personally oriented approach and step-by-step monitoring of professional development. Special attention is paid to the development of key parameters of speech, namely, tempo, rhythm, intonation as tools of diagnosis and correction.

The conclusions formulate practical recommendations for improving educational programs, introducing interdisciplinary courses, developing competence assessment criteria, developing emotional intelligence and implementing digital technologies. The materials of the article can be used in the process of modernization of professional training of speech therapists and development of methodological principles of inclusive speech support.

Key words: *speech therapist training, communicative and speech competence, inclusive educational environment.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 26.12.2025